

לא חשוב כמה מתוך ההרוגים האזרחים בעזה תמכו בחמאס, וכמה חרקו נגדו שיניים עד יומם האחרון. לא משנה מי בין הפצועים ומבין בעלי הבתים החרבים האמין בהתנגדות מזויינת ומי כפר בה. בסופו של יום האזרחים בעזה, רובם ממשפחות שעקירה, דיכוי ועוני הם מנת חלקם כמעט שבעים שנה, הם הקרבנות הטראגיים של סבב הלחימה הנוכחי בעזה. נכון, היו פגיעות בנפש, בגוף וברכוש גם בישראל. אך לא כמו בעזה. ובניגוד לישראל, שהשיקום בה יהיה מהיר ומלא, שיקום התשתיות וההריסות בעזה עלול להתמהמה, והפוטנציאל להחמרת השבר רק גובר בינתיים.

בעזה, כמו בכל מקום, עוצמת הסבל מזמנת שאלות אודות משמעותו. ידוע שהורים שילדם נפגע בתאונת דרכים סובלים, לצד האובדן, גם מסתמיות המוות או הנכות. הורים שבנם נפל בשם מאבק לאומי, לעומתם, ימצאו נחמה פורתה בהמשגת הסבל כ'קרבן' - תשלום כבד שהקהילה כולה משלמת בתמורה להישרדות. כך, מי שספג מהלומה אישית ומשפחתית בעזה אבל הוא מזדהה עם מטרות חמאס ועם דרכי פעולתו, ימצא משען באמונה שהמחיר הולם את חשיבות המאבק. אך מה על אלה, בעזה וגם מחוצה לה, שרואים בהחלטת החמאס להכריז מלחמת נצח נגד מעצמה כישראל טעות קולוסאלית בשיקול הדעת? או חוסר אחריות? או טירוף מערכות משיחי מסוכן? או יזמה מושחתת של סוחרים בדם שמרפדים לעצמם חיי מותרות בכסף מיובא? האם מי שרואה את החמאס באור ביקורתי נידון לראות בסבל האזרחים בעזה ביטוי לרוע שטני, סתמי ואקראי?

המאבק בין חמאס לישראל לא נסוב רק על מי ישלוט בארץ, ובוודאי לא מתמצה בויכוח על הציווי המופיע באמנת חמאס להשיב את פלסטין לידי הווקף המוסלמי. על הפרק עומדת שאלה רחבה וגורלית הרבה יותר: האם יכול פלג נחוש וחמוש למוטט מדינה חזקה, עם מערכות שלטון מפותחות וצבא מתוחכם? אפגניסטן, סוריה, סומליה, לוב, עירק לאחרונה, ובתקופות מסויימות גם לבנון ותימן, נפלו קרבן לכאוס שיצרו פלגים כאלה, ואיבדו את עולמן. אך כל אלו הן מדינות שגם לפני כן לא היו מופת של יציבות או לכידות. האתגר שמציב חמאס בפני ישראל מעיד על שאיפה להתמודד במגרשים מרכזיים יותר, כנגד יריבים גדולים ויציבים יותר, ועל פרסים קורצים יותר. ואין ספק שהצלחה של החמאס, עכשיו או בעתיד, כנגד ישראל היתה נותנת רוח גבית לארגונים דומים, באזורנו ובחלקים האחרים של העולם, ללכת בדרכו ולנסות את מזלם גם כן.

המדינה המודרנית כרעיון וכמוסד רחוקה משלמות. בגרסאות השפירות שלה, עם זאת, היא מייצגת את השיטה המוצלחת ביותר שאנו מכירים להסדרת פעולה אנושית משותפת ובונה לאורך זמן. אם בזמן הקרוב יתחוויר שהמערכה בעזה בקיץ 2014 סימנה את תחילת הסוף של האגף הרצחני של החמאס ועודדה את מרכיביו הפשרניים יותר של הארגון, הדבר עשוי לעודד ארגוני טרור דומים לזנוח את שאיפתם להטביע מדינות שלמות בדם. אם זה יקרה, ודם רב ייחסך במקומות אחרים באזורנו ומחוצה לו, נדע אולי שגם לסבל האזרחים בעזה היתה איזו משמעות.